

**Technische nota met betrekking tot de opdracht van de
commissaris in kader van de nettoactief- en liquiditeitstest
(art. 5:142- 5:143 en 6:115, § 1 – 6:116, § 1 WVV) en een
interimdividend in een NV (7:213 WVV)
Update 2024**

Het Instituut van de Bedrijfsrevisoren (IBR) heeft met de norm van 21 juni 2018 de internationale controlestandaarden (International Standards on Auditing, ISA's) en de internationale standaard voor beoordelingsopdrachten (International Standard on Review Engagements, ISRE) 2410 in België van toepassing gemaakt op de controle van financiële overzichten (audit) en op de beoordeling van de tussentijdse financiële informatie, behoudens indien er voor de uitvoering van deze opdracht een bijzondere norm of aanbeveling van toepassing is.

Daarnaast bestaan er een aantal specifieke normen voor de uitvoering van bepaalde opdrachten die door het Wetboek van vennootschappen en verenigingen worden toevertrouwd aan de bedrijfsrevisor (de zogeheten 'exclusieve wettelijk voorbehouden opdrachten')¹.

Voor bepaalde opdrachten stelt het IBR ook technische nota's op, die deel uitmaken van de rechtsleer (art. 31, § 7 wet van 2016) en die geraadpleegd kunnen worden op de website van het Instituut (www.ibr-ire.be) onder de tabbladen Regelgeving en publicaties > Rechtsleer > Technische nota's.

De technische nota's zijn bedoeld om praktische ondersteuning aan de bedrijfsrevisoren te bieden bij de uitoefening van hun werkzaamheden. Zij hebben geen verplichte normatieve draagwijdte maar beogen de goede toepassing door de bedrijfsrevisoren van het wettelijk, reglementair en normatief kader dat de uitoefening van hun beroep regelt.

In voorkomend geval dienen de technische nota's samen gelezen te worden met de normen waarop zij betrekking hebben. In geen geval wijzigen de technische nota's de bestaande normen, noch worden deze erdoor opgeheven.

De toepassing van de technische nota's ontslaat de bedrijfsrevisor niet van de kennis van het toepasselijke juridische kader (de Belgische wet- en regelgeving, de Belgische bijzondere normen en/of de ISA's), noch van de uitoefening van zijn professionele oordeelvorming en de implementering van werkzaamheden aangepast aan de kenmerken en bijzonderheden van elk dossier.²

Voorafgaande opmerking

Ter bescherming van belanghebbenden heeft het Wetboek van vennootschappen en verenigingen (hierna "WVV") een dubbele test ingevoerd wanneer een besloten vennootschap (BV) of een coöperatieve vennootschap (CV) beslist om tot een uitkering over te gaan: de nettoactief- en de liquiditeitstest. Beide tests zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden, maar het tijdstip waarop deze doorgaans uitgevoerd worden, de bestemming van het beoordelingsverslag van de commissaris en de impact op het jaarlijkse commissarisverslag over de controle van de jaarrekening zijn verschillend.

¹ De term 'exclusieve wettelijk voorbehouden opdrachten' beoogt de opdrachten die door of krachtens een in België van toepassing zijnde wet of regelgeving aan de commissaris of uitsluitend aan een bedrijfsrevisor worden toevertrouwd.

² Zie IBR-advies 2019/08, Toepassing van de ISA's en ISRE 2410 en technische nota's met betrekking tot de uitvoering van bepaalde exclusieve wettelijk voorbehouden opdrachten voorzien door het Wetboek van vennootschappen.

Deze technische nota is gebaseerd op het Wetboek van vennootschappen en verenigingen (“WVV”), gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad* op 4 april 2019 (p. 33239) en voor de laatste keer gewijzigd door de wet van 27 maart 2024 houdende bepalingen inzake digitalisering van justitie en diverse bepalingen Ibis (*BS* 29 maart 2024).

Voorliggende technische nota dient samen te worden gelezen met de Norm inzake de opdracht van de commissaris voorzien door de artikelen 5:142 en 6:115 van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen (Nettoactiefest) en de Norm inzake de opdracht van de commissaris voorzien door de artikelen 5:143 en 6:116 van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen (Liquiditeitstest). Beide Normen werden op 11 februari 2022 door de Hoge Raad voor de Economische Beroepen en op 12 mei 2022 door de Minister die bevoegd is voor Economie goedgekeurd. Deze goedkeuring heeft het voorwerp uitgemaakt van een bericht door de minister die bevoegd is voor Economie, gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad* van 13 juni 2022, p. 50549.

Bepaalde interpretaties en standpunten kunnen onderhevig zijn aan evolutie en bijgevolg is het mogelijk dat deze technische nota verdere aanpassingen zal kennen.

Inhoudstafel

Voorafgaande opmerking	1
1. Achtergrond	4
2. De beoogde uitkeringen	6
3. Wanneer moet de nettoactief- en de liquiditeitstest worden uitgevoerd en hoe verhouden ze zich tot elkaar?	7
4. Aard van de opdracht	9
5. Opdrachtbrief	10
6. Schriftelijke bevestigingen	11
7. Werkzaamheden kenmerkend voor de nettoactiefest en voor de procedure interimdividend in een NV ..	11
a. Tussentijdse financiële informatie.....	11
b. Op grond van welke stukken dient de nettoactiefest en de procedure interimdividend in een NV te gebeuren?.....	12
I. Staat van activa en passiva	12
II. Een “recente” staat van activa en passiva	14
c. Hoe wordt het netto-actief bepaald?	15
d. Beoordelingsverslag.....	16
e. Relatie tussen het verslag opgesteld overeenkomstig art. 5:142 WVV (‘nettoactiefest’) en het commissarisverslag opgesteld overeenkomstig art. 3:75 WVV (wettelijke controle van de jaarrekening).....	16
f. Specificiteiten m.b.t. de procedure interimdividend in een NV	17
8. Werkzaamheden kenmerkend aan de liquiditeitstest.....	17
a. Termijn.....	17
b. Toekomstgerichte financiële informatie.....	20
c. Op grond van welke stukken dient de liquiditeitstest te gebeuren?.....	21
d. Periode die de liquiditeitstest dekt.....	22
e. Conclusie van de commissaris	22
f. Relatie tussen het verslag opgesteld overeenkomstig art. 5:143 WVV (“liquiditeitstest”) en het commissarisverslag opgesteld overeenkomstig art. 3:75 WVV (wettelijke controle van de jaarrekening).....	23

1. Achtergrond

§1. Ten eerste heeft deze technische nota betrekking op de verrichtingen die zijn bepaald in het Wetboek van vennootschappen en verenigingen (WVV), wat de besloten vennootschap (BV)³ betreft, onder de artikelen 5:141, 5:143 en 5:144 voor **de liquiditeitstest** en onder de artikelen 5:141, 5:142 en 5:144 voor **de nettoactiefest**. Bij de coöperatieve vennootschap (CV) zijn respectievelijk voor de nettoactief- en liquiditeitstest de volgende artikelen van toepassing: de artikelen 6:114, 6:116 en 6:117 WVV en de artikelen 6:114, 6:116 en 6:117 WVV. Voor de toepassing van deze technische nota zal, voor wat de liquiditeitstest en de nettoactiefest betreft, enkel worden verwezen naar de op de BV van toepassing zijnde artikelen. Deze technische nota zal dan ook, voor wat de liquiditeitstest en de nettoactiefest betreft, *mutatis mutandis* van toepassing zijn op de CV (Par. 1 Norm nettoactiefest en par. 1 Norm liquiditeitstest)⁴.

Ten tweede heeft deze technische nota eveneens betrekking op de procedure in artikel 7:213 WVV dat bepaalt dat het bestuursorgaan in een NV statutair bevoegd kan zijn om op het resultaat van het boekjaar een **interimdividend** uit te keren, doch enkel nadat het bestuursorgaan aan de hand van een staat van activa en passiva die de commissaris beoordeelt (in een zogeheten 'beoordelingsverslag', voorheen 'verificatieverslag' genoemd), heeft vastgesteld dat de winst, en/of het overgedragen resultaat volstaat om een interimdividend uit te keren, in voorkomend geval verminderd met het overgedragen verlies of vermeerderd met de overgedragen winst, zonder onttrekking aan de bestaande reserves en rekening houdend met de reserves die volgens een wettelijke of statutaire bepaling moeten worden gevormd.

Wat **de nettoactiefest** betreft, zal deze technische nota enkel het geval behandelen waarin de tussenkomst van de commissaris is vereist, met andere woorden indien de uitkering gebeurt op basis van een staat van activa en passiva die recenter is dan de laatst goedgekeurde jaarrekening (Par. A1 Norm nettoactiefest). Gebeurt de uitkering op basis van de **laatst goedgekeurde jaarrekening**, dan is geen tussenkomst van de commissaris vereist (Par. A9 Norm nettoactiefest).

³ De Memorie van Toelichting (MvT) (DOC 54 3119/001 p. 180) stelt hierover: "Alhoewel het voor de hand ligt dat ook in andere vennootschapsvormen, zoals de NV, de vennootschap niet tot uitkering van winst mag overgaan indien de betaling van haar schulden daardoor in het gedrang komt, wordt de verplichting om over te gaan tot een liquiditeitstest en daarvan een verslag op de te stellen, enkel in de BV opgelegd als compenserende maatregel voor de afschaffing van het kapitaal."

⁴ In deze context kan worden verwezen naar een interessant doctoraal proefschrift: "Schuldeisersbescherming in vennootschapsgroepen. Een onderzoek naar het bestaan en de draagwijdte van verplichtingen van bestuurders in groepsvennootschappen ten aanzien van schuldeisers" met enkele conclusies in de bredere economische context van uitkeringen (cf. <https://www.ibr-ire.be/nl/actueel/news-detail/enkele-relevante-boodschappen-uit-het-doctoraal-proefschrift-van-dr-louis-de-meulemeester>).

In het algemeen wordt aangenomen dat de enkelvoudige jaarrekening van moedervenootschappen niet het meest volledige beeld verschaft omtrent de werkelijke bedrijfseconomische toestand van de moedervenootschap (en de groep als zodanig), maar dat doorgaans enkel de geconsolideerde cijfers daarover uitsluitel kunnen geven.

Echter wordt de centrale nettoactiefest (resp. liquiditeitstest) in België steeds berekend op basis van de enkelvoudige jaarrekening van de moedervenootschap en is dit zo als dusdanig ook wettelijk vastgelegd. Daarenboven kan worden verwezen naar volgend uittreksel uit het verslag aan de Koning bij het toenmalig koninklijk besluit van 6 maart 1990: "Aangezien geen rekening wordt gehouden met de afzonderlijke rechtspersoonlijkheid van de ondernemingen die het geconsolideerde geheel vormen, vloeien uit de geconsolideerde jaarrekening vooralsnog geen rechtstreekse juridische gevolgen voort, noch op het vlak van de vennootschapsrechtelijke verslaggeving, van de bepaling van de uitkeerbare winst, van de aansprakelijkheid van een tot het geconsolideerde geheel behorende onderneming voor de schulden of verplichtingen van een andere geconsolideerde onderneming, als op het vlak van de toepassing van de belastingwetten" (Verslag aan de Koning bij K.B. 6 maart 1990, BS 27 maart 1990, <https://www.ibr-ire.be/docs/default-source/nl/Documents/regelgeving-en-publicaties/publicaties/IBR-studies/Accountancy/Geconsolideerde-jaarrekening---beschouwingen-KB-06-03-90.pdf>).

Toegepast op het meest voorkomende geval van een uitkering van een dividend, leidt dit tot het volgende schematische overzicht:

Bevoegd orgaan	Bevoegdheid	Bijzonder verslag van de commissaris (art. 5:142 WVV)	
		<i>Uitkering op grond van de laatst goedgekeurde jaarrekening</i>	<i>Uitkering op grond van een recentere staat van activa en passiva</i>
Algemene vergadering ⇒ Altijd	Bestemming van de winst En vaststelling van de uitkering (GAV) Uitkering uit de beschikbare reserves en het overgedragen resultaat zoals blijkt uit de laatst goedgekeurde jaarrekening (tussentijds dividend – BAV)	Geen bijzonder verslag art. 5:142 WVV vereist (inbegrepen in het commissarismandaat art. 3:73 WVV)	Bijzonder verslag art. 5:142 WVV vereist
	Uitkering uit de winst van het lopende boekjaar ⁵ en van het voorgaande boekjaar, zolang de jaarrekening niet is goedgekeurd	X	Bijzonder verslag art. 5:142 WVV vereist
Bestuursorgaan ⇒ Enkel mits statutaire delegatie	Uitkering uit de winst van het lopende boekjaar en het overgedragen resultaat zoals blijkt uit de laatst goedgekeurde jaarrekening	X	Bijzonder verslag art. 5:142 WVV vereist
	Uitkering uit de winst van het voorgaande boekjaar, zolang de jaarrekening niet is goedgekeurd, uit het resultaat van het lopend boekjaar en uit het overgedragen resultaat zoals deze blijkt uit de laatst goedgekeurde jaarrekening	X	Bijzonder verslag art. 5:142 WVV vereist

Het bestuursorgaan is het enige bevoegde orgaan dat zal beslissen over de *effectieve* betaling van de uitkering (opschortende werking van de principiële beslissing tot uitkering door de algemene vergadering van aandeelhouders).

⁵ Dit is nieuw en geldt voor de BV en de CV, maar niet voor de NV (de rechtspraak van het Hof van Cassatie van 23 januari 2003, TRV 2003, p. 541 blijft gelden voor de NV).

De mogelijkheid bestaat voortaan ook in de BV⁶ (art. 5:141 WVV) om statutair aan het bestuursorgaan de bevoegdheid te delegeren om over te gaan tot uitkeringen uit de winst van het lopende boekjaar of uit de winst van het voorgaande boekjaar zolang de jaarrekening van dat boekjaar nog niet is goedgekeurd, en uit de overgedragen winst. De regeling van de interimdividenden in de NV (art. 7:213 WVV) is in dit geval niet van toepassing, maar wel deze van de nettoactief- en liquiditeitstest in de BV.

2. De beoogde uitkeringen

§2. De artikelen 5:141 tot en met 5:144 WVV bevatten de regeling inzake uitkeringen aan de aandeelhouders, bestuurders en andere rechthebbenden (niet limitatieve opsomming).⁷ De regeling wil verhinderen dat uitkeringen uit het vennootschapsvermogen kunnen worden verricht ten nadele van de andere belanghebbenden die niet de begunstigen zijn van de betrokken uitkering, in essentie de schuldeisers.

§3. Daartoe geldt als uitgangspunt dat de uitkeringen niet tot gevolg mogen hebben:

- dat het eigen vermogen van de vennootschap negatief wordt of zou dalen tot beneden het bedrag van dit onbeschikbare eigen vermogen (nettoactiefest), en
- evenmin dat de vennootschap na de uitkering haar opeisbare schulden niet meer zou kunnen betalen gedurende een periode van minstens 12 maanden (liquiditeitstest).

Deze regel geldt voor alle uitkeringen zonder onderscheid tussen dividenden, tantièmes of andere gelijkgestelde verrichtingen zoals onder meer de inkoop van eigen aandelen (art. 5:145, 2° WVV), de financiële steunverlening (art. 5:152, § 1, 3° WVV) of het scheidingsaandeel (art. 5:154, § 1, tweede lid, 6°, en derde lid WVV)⁸. De vermindering van het vennootschapsvermogen is hieronder ook begrepen. Hetzelfde geldt voor de “aflossing” van het kapitaal⁹. De vermindering van het vennootschapsvermogen naar aanleiding van aanzuivering van verliezen of toevoeging aan reserves wordt niet als een uitkering beschouwd. Dit betreft immers een loutere verschuiving binnen het eigen vermogen.

Afstand doen van de volstorting van het vennootschapsvermogen (aandelen of inbreng) wordt ook als een uitkering beschouwd.

⁶ Voor een bespreking van deze mogelijkheid in de BV en de procedurele verschillen met de NV, zie H. DE WULF, “De implicaties van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen voor de opdrachten van de commissaris bij vennootschappen: enkele opmerkingen”, TAA 2019, nr. 62, 21-23.

⁷ Onder dergelijke uitkeringen vallen voortaan in de BV en de CV ook de terugbetaling van de eerdere inbrengen in geld of in natura van de aandeelhouders, vermits zij geen kapitaal meer heeft. Dit betekent dat de oorspronkelijke inbrengen zonder statutenwijziging bij gewoon meerderheidsbesluit van de algemene vergadering kunnen worden terugbetaald (uitgekeerd), behalve indien zij statutair onbeschikbaar werden gesteld. (MvT, p. 176)

⁸ MvT, p. 178 en 267.

⁹ De MvT (p. 266) stelt hierover: “Daarentegen wordt artikel 615 W.Venn. niet hernomen. Krachtens dit artikel konden de statuten overgaan tot de “aflossing” van het kapitaal via terugbetaling a pari van de door het lot aan te wijzen aandelen, zonder vermindering van het kapitaal. Deze operatie is in onbruik geraakt en heeft nauwelijks praktisch belang. Het is trouwens niet nodig om die operatie uitdrukkelijk te regelen. Zij zou via statutaire weg tot stand kunnen worden gebracht zoals dat het geval was vóór de invoering van die bepaling in 1984. Tot slot is vooral de formule van de loting als instrument voor de gelijkheid van de aandeelhouders voor kritiek vatbaar.”

Uitzondering op de dubbele uitkeringstest:

Ingevolge de invoering in het WVV van het uittrederecht¹⁰, dat werd voorzien in de Mobiliteitsrichtlijn¹¹ ten gunste van de aandeelhouders van een emigrerende vennootschap, heeft elke aandeelhouder naar aanleiding van dergelijke grensoverschrijdende transactie het recht uit te treden conform een vooropgestelde vergoeding in het transactievoorstel. Terwijl dit onmiskenbaar een uitkering van eigen vermogen impliceert, valt deze uitkering toch niet onder de uitkeringstesten¹². Het betreft immers geen beslissing van de algemene vergadering of van het bestuursorgaan maar een wettelijk recht in hoofde van de uittredende aandeelhouder en een wettelijke verplichting in hoofde van de vennootschap indien een aandeelhouder dit recht vordert.

3. Wanneer moet de nettoactief- en de liquiditeitstest worden uitgevoerd en hoe verhouden ze zich tot elkaar?

§4. De algemene vergadering is bevoegd tot bestemming van de winst, inbegrepen de winst uit het lopende boekjaar, en tot vaststelling van de uitkeringen. Bij uitbreiding – na delegatie in de statuten – is het bestuursorgaan bevoegd om te beslissen tot uitkering uit de winst van het lopende boekjaar, of uit de winst van het voorgaande boekjaar zolang de jaarrekening van dat boekjaar nog niet is goedgekeurd, in voorkomend geval verminderd met het overgedragen verlies of vermeerderd met de overgedragen winst. De bevoegdheid om uit te keren uit de reserves kan niet worden gedelegeerd omdat aldus aan het bestuursorgaan de bevoegdheid zou worden verleend om een eerdere beslissing van de algemene vergadering inzake winstbestemming ongedaan te maken.

Dergelijke uitkering kan enkel gebeuren:

- 1) Mits de **algemene vergadering** of, mits statutaire delegatie het **bestuursorgaan**, de beslissing tot uitkering heeft genomen op grond van de **nettoactiefest**;
 - ➔ Dit houdt in dat de algemene vergadering of het bestuursorgaan op basis van hetzij de laatst goedgekeurde jaarrekening, hetzij een recentere staat van activa en passiva, heeft vastgesteld dat het nettoactief voldoende is om een uitkering te doen (art. 5:142 (6:115) WVV).
 - ➔ Enkel indien de beslissing tot uitkering wordt genomen op basis van een recentere staat van activa en passiva dient de commissaris, zo er één is, te beoordelen in een zogeheten '**beoordelingsverslag**'. Dit beoordelingsverslag wordt gevoegd bij het jaarlijks controleverslag.

en

¹⁰ Wet van 25 mei 2023 tot wijziging van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen, van de wet van 16 juli 2004 houdende het Wetboek van internationaal privaatrecht en van het Gerechtelijk Wetboek, onder meer ingevolge de omzetting van Richtlijn (EU) 2019/2121 van het Europees Parlement en de Raad van 27 november 2019 tot wijziging van Richtlijn (EU) 2017/1132 met betrekking tot grensoverschrijdende omzettingen, fusies en splitsingen (BS 6 juni 2023).

¹¹ Richtlijn (EU) 2019/2121.

¹² Zie MvT wet 25 mei 2023, p. 23: "Dit uittrederecht staat voor alle duidelijkheid los van de winstuitkering. De uitbetaling van het scheidingsaandeel wordt niet als een uitkering beschouwd en gebeurt met andere woorden ten laste van de vennootschap, **zonder dat daarbij enige liquiditeitstest moet worden nageleefd**. Misbruik wordt beteugeld via de bestuurdersaansprakelijkheid (bestuurders zijn verantwoordelijk voor het initiëren van de grensoverschrijdende fusie) en wordt in elk geval vermeden via het verzetsrecht. Er kan immers geen uitkering plaatsvinden zolang de protesterende schuldeisers geen genoegdoening hebben gekregen."

- 2) Mits het bestuursorgaan, alvorens tot de effectieve uitbetaling van de uitkering over te gaan, heeft vastgesteld dat de uitkering niet tot gevolg heeft dat de vennootschap haar opeisbare schulden gedurende een periode van minstens twaalf maanden niet meer zou kunnen aflossen (**liquiditeitstest**) (art. 5:143 (6:116) WVV).
- ➔ Het besluit van het bestuursorgaan wordt verantwoord in een **(bijzonder) verslag** dat niet wordt neergelegd.
 - ➔ De **historische en prospectieve boekhoudkundige en financiële gegevens** in dit bijzonder verslag worden beoordeeld door de commissaris, zo er één is. De commissaris vermeldt in zijn jaarlijks controleverslag conform artikel 3:75 WVV dat hij deze opdracht heeft uitgevoerd.

§5. Bij wijze van voorbeeld¹³ wordt duidelijk dat, in het kader van de nettoactiefest, een uitkering (zoals een tantième) door de algemene vergadering kan worden vastgesteld uit:

- de beschikbare reserves en het overdragen resultaat, zoals blijkt uit de laatst goedgekeurde jaarrekening; en
- de winst van het lopende boekjaar en van het voorgaande boekjaar, zolang de jaarrekening nog niet is goedgekeurd.

De uitkering is mogelijk, zelfs indien de vennootschap in het betreffende jaar een boekhoudkundig verlies in de jaarrekening van het boekjaar heeft, voor zover het nettoactief van de vennootschap niet negatief is of deze ten gevolge van de uitkering negatief zou worden (art. 5:142 WVV). Indien de commissaris in de loop van de controle van de jaarrekening oordeelt dat het bestuursorgaan een recentere staat van activa en passiva had moeten opstellen om de nettoactiefest uit te voeren, eerder dan zich te baseren op de laatst goedgekeurde jaarrekening, dient hij dit in zijn commissarisverslag te vermelden als een geval van niet-naleving van het WVV (zie par. 98 van de Bijkomende norm (herziene versie 2023)).

Indien het bestuursorgaan krachtens artikel 5:141 (6:114), tweede lid, van het WVV de beslissing tot uitkering neemt, dient de commissaris na te zien of de statuten deze bevoegdheid aan het bestuursorgaan delegeren. In het geval dat de statuten geen delegatie voorzien en het bestuursorgaan toch beslist tot uitkering, dient de commissaris dit in zijn jaarlijkse controleverslag aan de algemene vergadering opgesteld overeenkomstig artikel 3:75 WVV te vermelden als een geval van niet-naleving van de statuten en het Wetboek van vennootschappen en verenigingen (Par. 3, punt 2 Norm nettoactiefest).

- §6. De artikelen 5:141 tot en met 5:144 WVV voorzien met andere woorden in een procedure die bedoeld is om de gepastheid van uitkeringen van winsten te waarborgen. De commissaris mag zich evenwel niet in de plaats van het bestuursorgaan stellen: zijn rol wordt beperkt tot het nazicht van de boekhoudkundige en financiële gegevens die aan de beslissing van het bestuursorgaan ten grondslag liggen.

Het bijzonder verslag van het bestuursorgaan is niet op straffe van nietigheid voorgeschreven en moet niet openbaar worden gemaakt.

¹³ <https://www.icci.be/nl/adviezen/advies-detail-page/uitkering-tanti-me-verlies-in-jaarrekening-boekjaar>.

Het bestuursverslag heeft een driedubbel doel:

- 1) het spoort het bestuursorgaan aan om met de nodige zorgvuldigheid een liquiditeitstest uit te voeren;
- 2) het stelt de kredietverstrekkers, in voorkomend geval, indien zij het verslag opvragen, in staat zich ervan te vergewissen dat de uitkering de liquiditeitspositie van de vennootschap niet in gevaar brengt; en
- 3) het biedt het bestuursorgaan de gelegenheid bewijsmateriaal te verzamelen voor het geval de rechtsgeldigheid van een uitkering naderhand zou worden betwist.

Indien een uitkering wordt gedaan terwijl de nettoactief- en/of liquiditeitstest een negatieve uitkomst aangaf, of indien een uitkering wordt gedaan in navolging van een verkeerde toepassing van één of beide uitkeringstesten, of indien een uitkering wordt gedaan terwijl één of beide uitkeringstesten niet werden uitgevoerd, zal dit door de commissaris worden vermeld in het tweede deel van zijn verslag.

De commissaris zal bovendien de gevolgen hiervan op de conclusie in het eerste deel van zijn verslag beoordelen. Daarenboven kan desgevallend ook de alarmprocedure (art. 5:153 WVV) van toepassing en desgevallend ook de overige wetsbepalingen inzake de continuïteit indien door het teveel uitgekeerd bedrag het nettoactief negatief dreigt te worden of is geworden.

4. Aard van de opdracht

- §7. Overeenkomstig paragraaf 3 van de norm (herzien in 2018) inzake de toepassing in België van de Internationale controlestandaarden (ISA's), dient de beoordelingsopdracht toevertrouwd aan de commissaris te gebeuren overeenkomstig de International Standard on Review Engagement (ISRE) 2410, "*Beoordeling van tussentijdse financiële informatie, uitgevoerd door de onafhankelijke auditor van de entiteit*". Deze standaard laat aan de commissaris geen keuze: ISRE 2410 (par 43) verplicht de auditor tot het opstellen van een schriftelijke verklaring met een voorgeschreven inhoud¹⁴.
- §8. **Een beoordelingsopdracht** houdt een **beperkt nazicht** in dat inherent een materialiteitsdrempel heeft en als doel heeft een conclusie met beperkte mate van zekerheid uit te brengen, zoals gedefinieerd door ISRE 2410, volgens dewelke de commissaris, op grond van zijn beoordeling, niets heeft vastgesteld dat hem ertoe aanzet van mening te zijn dat de tussentijdse financiële informatie, niet in alle van materieel belang zijnde opzichten, is opgesteld in overeenstemming met het van toepassing zijnde boekhoudkundig referentiestelsel. De commissaris kan in zijn opdrachtbrief vermelden dat hij een bepaalde materialiteit zal hanteren bij de uitoefening van zijn opdracht.
- §9. Vanaf 13 juni 2022 gelden de volgende twee normen: "[Norm inzake de opdracht van de commissaris voorzien door de artikelen 5:142 en 6:115 van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen](#)" en de "[Norm inzake de opdracht van de commissaris voorzien door de artikelen 5:143 en 6:116 van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen](#)".

¹⁴ Cf. eveneens L. ACKE, *Liquiditeitstest: rapporteren of niet, that's the question*, <https://www.ibr-ire.be/nl/actueel/news-detail/liquiditeitstest-rapporteren-of-niet-that-s-the-question>.

5. Opdrachtbrief

§10. Wat **de nettoactietest** betreft bepaalt artikel 5:142 WVV dat het beoordelingsverslag van de commissaris gevoegd moet worden bij het jaarlijkse commissarisverslag opgesteld naar aanleiding van de jaarrekening. Het gaat hier evenwel om twee onderscheiden opdrachten:

- de wettelijke controleopdracht conform artikel 3:73 WVV; en
- de opdracht toevertrouwd aan de commissaris in *artikel 5:142 WVV*.

De commissaris moet erover waken dat deze opdracht het voorwerp uitmaakt van een opdrachtbrief. In voorkomend geval, kan deze opgenomen worden in de opdrachtbrief met betrekking tot het commissarismandaat (Par. A8 Norm nettoactietest).

Voor **de liquiditeitstest** bepaalt artikel 5:143 dat de commissaris, in zijn jaarlijks commissarisverslag opgesteld conform artikel 3:75 WVV, vermeldt dat hij deze opdracht heeft uitgevoerd. Het gaat hier, net zoals hierboven weergegeven, over twee onderscheiden opdrachten:

- de wettelijke controleopdracht conform artikel 3:73 WVV; en
- de opdracht toevertrouwd aan de commissaris in *artikel 5:143 WVV*.

§11. In voorkomend geval kan de opdrachtbrief met betrekking tot de opdracht toevertrouwd in artikel 5:143 WVV worden gecombineerd met deze met betrekking tot de opdracht toevertrouwd in artikel 5:142 WVV, indien het bestuursorgaan een recentere staat van activa en passiva opstelt en in de mate dat het mogelijk en wenselijk is, bijvoorbeeld indien beide opdrachten met zekerheid door dezelfde commissaris zullen worden uitgevoerd (par. A5 Norm Liquiditeitstest).

De commissaris kan in zijn opdrachtbrief vermelden dat hij een bepaalde materialiteit zal hanteren bij de uitoefening van zijn opdracht. In de opdrachtbrief zal onder meer gewezen worden op de verantwoordelijkheden van het bestuursorgaan, in het bijzonder in het licht van de artikelen 5:141, 5:142 en 5:143 WVV.

§12. Wat het **interimdividend** betreft bepaalt artikel 7:213, vierde lid, WVV dat het beoordelingsverslag van de commissaris moet worden gevoegd bij het jaarlijks controleverslag over de jaarrekening. Het lijkt geen twijfel dat deze bijlage ter beschikking van de aandeelhouders moet worden gesteld (art. 7:148 WVV) en die bescheiden zijn eveneens bedoeld in artikel 3:12 WVV, dat over de openbaarmaking handelt. De commissaris kan derhalve niet volstaan met het opnemen van een samenvatting in zijn verslag per einde boekjaar. Het gaat hier evenwel om twee onderscheiden opdrachten:

- De wettelijke controleopdracht conform artikel 3:73 WVV; en
- de opdracht toevertrouwd aan de commissaris in artikel 7:213 WVV.

Derhalve dient ook voor deze laatste opdracht een opdrachtbrief opgesteld te worden (*cf.* par. 11, ISRE 2410) hetzij in het kader van zijn commissarismandaat, hetzij in een afzonderlijke opdrachtbrief.

In de opdrachtbrief zal onder meer worden gewezen op de verantwoordelijkheden van het bestuursorgaan, in het bijzonder in het licht van artikel 7:213 WVV.

6. Schriftelijke bevestigingen

- §13. De commissaris dient schriftelijke bevestigingen te verkrijgen omtrent, indien van toepassing, ten minste:
- het beoogd gebruik van de toekomstgerichte financiële informatie;
 - de volledigheid van de significante assumpties die door het bestuursorgaan werden weerhouden; en
 - het aanvaarden door deze laatste van diens verantwoordelijkheid voor de toekomstgerichte financiële informatie.
- §14. De bevestigingsbrief moet, overeenkomstig artikel 5:73, § 1, eerste lid, WVV, worden ondertekend door de persoon van de gecontroleerde vennootschap die dit wettelijk/statutair mag/kan ondertekenen, mede rekening houdend met de delegaties.

Indien één van de leden van het bestuursorgaan **weigert** de bevestigingsbrief te ondertekenen, kan dit mogelijk worden gekwalificeerd als het hebben van twijfels bij de integriteit van het bestuursorgaan, overeenkomstig par. A13 van de Norm nettoactiefest en par. A18 van de Norm liquiditeitstest.

- §15. In voorkomend geval is het eveneens aan te bevelen dat de commissaris de redenen onderzoekt waarom één van de bestuurders weigert de bevestigingsbrief te tekenen¹⁵.

Indien een onenigheid in verband met de liquiditeitstest bestaat, zou dit een invloed op de beoordelingsvorming van de commissaris kunnen hebben. Bovendien moet de commissaris de historische en prospectieve boekhoudkundige en financiële gegevens opgenomen in het verslag van het bestuursorgaan beoordelen.

7. Werkzaamheden kenmerkend voor de nettoactiefest en voor de procedure interimdividend in een NV

a. Tussentijdse financiële informatie

- §16. De 'staat van activa en passiva' betreft 'tussentijdse financiële informatie' die wordt opgemaakt in overeenstemming met het in België van toepassing zijnde wettelijk en boekhoudkundig referentiestelsel zoals schriftelijk vastgesteld en genotuleerd door het bestuursorgaan en die, *in casu*, wordt opgemaakt volgens dezelfde methoden en dezelfde opstelling als de laatste jaarrekening, doorgaans met betrekking tot een tussentijdse staat over een periode die korter is dan het boekjaar van de entiteit (Par. 5, (vii) Norm nettoactiefest). Naar analogie met artikel 3:68, § 2, laatste lid, WVV moet de staat van activa en passiva worden opgesteld volgens het schema van de balans en minstens dezelfde rubrieken bevatten als de laatst goedgekeurde jaarrekening.
- §17. Indien dit schema niet werd nageleefd, zal de commissaris de gevolgen hiervan op de conclusie van zijn verslag beoordelen (Par. A2, tweede lid Norm nettoactiefest).

¹⁵ <https://www.icci.be/nl/adviezen/advies-detail-page/art-5-143-wvv-ondertekening-representation-letter>.

§18. De staat van activa en passiva wordt opgemaakt volgens de **laatst goedgekeurde waarderingsregels** (Par. A4 Norm nettoactiefest). Desgevallend kan men hiervoor verwijzen naar de door de commissaris gecontroleerde (en derhalve neergelegde) jaarrekening van de vennootschap.

§19. In de staat van activa en passiva worden **gebeurlijke significante gebeurtenissen na balansdatum verwerkt** (indien zij betrekking hebben op de afgesloten periode) dan wel toegelicht. Dit dient te gebeuren conform de bepalingen van de boekhoudwetgeving en rekening houdend met de adviezen van de CBN hieromtrent. Zo worden buitenbalansverplichtingen geactualiseerd voor zover dit relevant is in het kader van de opdracht (*cf.* Par. A5 Norm nettoactiefest). Het is eveneens aangewezen om te vermelden of er in de balans opgenomen rechten en verplichtingen zijn.

§20. In de staat van activa en passiva worden gewoonlijk toelichtingen verstrekt wanneer dit van belang is voor een gepaste interpretatie van deze staat.

§21. De staat van activa en passiva moet worden opgemaakt, rekening houdend met de **waardecorrecties** en **de pro rata van de kosten** (met inbegrip van de vergoeding van de bedrijfsleiders, de afschrijvingen, de waardeverminderingen, de voorzieningen, de voorraadwijzigingen, de te betalen vakantiegelden, eindejaarspremies en andere premies, de belastingen, enz.), overeenkomstig de waarderingsregels.

§22. De berekening van het nettoactief wordt bij voorkeur opgenomen in of toegevoegd aan het verslag van het bestuursorgaan en door de beroepsbeoefenaar op juistheid beoordeeld.

§23. De beroepsbeoefenaar waakt erover dat het bestuursorgaan het begrip “nettoactief” in overeenstemming met het WVV toepast. Onder nettoactief moet in het WVV worden verstaan: *“het totaalbedrag van de activa, verminderd met de voorzieningen, de schulden en, behoudens in uitzonderlijke gevallen te vermelden en te motiveren in de toelichting bij de jaarrekening, de nog niet afgeschreven bedragen van de oprichtings- en uitbreidingskosten en de kosten voor onderzoek en ontwikkeling.”* (art. 5:142, derde lid (BV), art. 6:115, derde lid (CV) en art. 7:212, tweede lid (NV) WVV).

b. Op grond van welke stukken dient de nettoactiefest en de procedure interimdividend in een NV te gebeuren?

I. Staat van activa en passiva

§24. Teneinde het in artikel 5:142 (netto-actiefest) en in artikel 7:213 (interimdividend) WVV vermelde beoordelingsverslag op te stellen, dient de commissaris de staat van activa en passiva te beoordelen, die door het bestuursorgaan wordt opgesteld volgens de beginselen van **het in België van toepassing zijnde boekhoudkundig referentiestelsel**, wat de nettoactiefest betreft rekening houdend met de wijze waarop artikel 5:141 WVV bepaalt hoe de winst van het lopende boekjaar

moet berekend en dus geboekt worden¹⁶. De winst van het lopende boekjaar dient evenwel op een afzonderlijke lijn in de staat van activa en passiva opgenomen te worden.

§25. Deze staat van activa en passiva dient de nodige toelichtingen te bevatten die relevant zijn in het kader van de doelstelling van deze opdracht, waaronder de buitenbalansverplichtingen en de gehanteerde waarderingsregels. Indien deze waarderingsregels ongewijzigd zijn, kan dit middels verwijzing naar de door de commissaris gecontroleerde en neergelegde jaarrekening van de vennootschap.

§26. Het resultaat over het lopende boekjaar wordt bepaald met inachtneming van de regels van het boekhoudrecht, rekening houdend met de afschrijvingen, de waardeverminderingen, de voorzieningen voor risico's en kosten, de gepaste afgrenzing van kosten en opbrengsten en de te verwachten inkomstenbelastingen.¹⁷

§27. Wanneer de commissaris kennis krijgt van een voornemen of een beslissing tot uitkering van vermogen **dat hoger ligt** dan het voor uitkering vatbare vermogen, is het aangewezen dat hij het bestuursorgaan hiervan schriftelijk op de hoogte brengt, zonder dat dit evenwel impact heeft op het beoordelingsverslag over de staat van activa en passiva.

De commissaris moet zich immers niet uitspreken over het bedrag van de uitkering. Het beoordelingsverslag van de commissaris wordt uitgebracht alvorens de algemene vergadering of het bestuursorgaan beslist over het bedrag van de uitkering. Het is wel een goede praktijk dat de commissaris het bestuursorgaan erop wijst dat het voorgenomen bedrag tot een inbreuk zal leiden. Er wordt bovendien aan herinnerd dat de commissaris ook aanwezig dient te zijn op de algemene vergadering en verwijst naar zijn schrijven gericht aan het bestuursorgaan. Bij overdreven uitkering zal de commissaris dit in elk geval moeten vermelden in zijn verslag opgesteld naar aanleiding van de controle van de jaarrekening, gericht aan de algemene vergadering, conform art. 3:75, § 1, 8° WVV (Par. 15 Norm nettoactiefest).

§28. Het bestuursorgaan of, desgevallend, de algemene vergadering moet met de nodige voorzichtigheid handelen en mag geen vermogen uitkeren wanneer er waarschijnlijkheid bestaat dat op het einde van het boekjaar zou worden vastgesteld dat die uitkering overdreven was. In dat geval, zal hij het bestuursorgaan hiervan schriftelijk op de hoogte brengen, zonder dat dit evenwel impact heeft op het beoordelingsverslag. Bij overdreven uitkering¹⁸ zal de commissaris in elk geval

¹⁶ Artikel 5:141 WVV bepaalt: *“De statuten kunnen aan het bestuursorgaan de bevoegdheid delegeren om binnen de grenzen van de artikelen 5:142 en 5:143 over te gaan tot uitkeringen uit de winst van het lopende boekjaar of uit de winst van het voorgaande boekjaar zolang de jaarrekening van dat boekjaar nog niet is goedgekeurd, in voorkomend geval verminderd met het overgedragen verlies of vermeerderd met de overgedragen winst.”*

¹⁷ De norm nettoactiefest geeft in par. A2, lid 1 *in fine* aan: *“Inzake het afsluiten van de staat van activa en passiva kan de commissaris zich op nuttige wijze steunen op de International Accounting Standard 34, “Tussentijdse financiële verslaggeving”.*” Voor de duidelijkheid willen wij eraan herinneren dat deze paragraaf een toepassingsmodaliteit betreft en dus geen verplichting is.

¹⁸ De rechtbank moet een inhoudelijke schending van de balans- en/of liquiditeitstest vaststellen opdat de aandeelhouders tot teruggave van de onterecht ontvangen uitkering zouden kunnen worden veroordeeld. De terugvordering van onrechtmatige uitkeringen kan enkel gebeuren op initiatief van de vennootschap zelf (art. 5:144 (6:117), tweede lid WVV). Wat het terug te vorderen bedrag betreft, moet worden aangenomen dat dit slechts het als onrechtmatige bestempelde gedeelte van het uitgekeerde bedrag betreft. De rechtbank kan eventueel immers vaststellen dat een uitkering slechts

eveneens een vermelding over de inbreuk op artikel 5:142 WVV moeten opnemen in zijn verslag over de jaarrekening, gericht aan de algemene vergadering, conform artikel 3:75, § 1, 9° WVV (Par. 16 Norm nettoactiefest).

Derhalve, overeenkomstig artikel 5:153 (6:119) WVV, moet het bestuursorgaan, wanneer het nettoactief **negatief** dreigt te worden of is geworden, **de algemene vergadering**, behoudens strengere bepalingen in de statuten, **oproepen tot een vergadering**, te houden binnen twee maanden na de datum waarop deze toestand werd vastgesteld of krachtens wettelijke of statutaire bepalingen had moeten worden vastgesteld om te besluiten over de ontbinding van de vennootschap of over in de agenda aangekondigde maatregelen om de continuïteit van de vennootschap te vrijwaren.

II. Een “recente” staat van activa en passiva

§29. Het nettoactief van de vennootschap wordt bepaald op grond van de laatst goedgekeurde jaarrekening of van een recentere staat van activa en passiva (bijv. in geval van uitkering van winst van het boekjaar). Dat de staat recent dient te zijn betekent dat de inhoud daarvan nog niet mag zijn achterhaald. In dat geval kan immers de persoonlijke aansprakelijkheid van de leden van het bestuursorgaan in het licht van het artikel 5:144 WVV in het gedrang komen.¹⁹

Bij de beoordeling van de staat van activa en passiva dient de commissaris rekening te houden met de gebeurtenissen na de balansdatum op basis van het toepassen van de concepten van ISA 560, *Gebeurtenissen na de einddatum van de verslagperiode*. Het bestuursorgaan van de vennootschap waar een commissaris is benoemd, is verplicht om ten minste halfjaarlijks²⁰ aan de commissaris een boekhoudkundige staat, opgesteld volgens het schema van balans en resultatenrekening te bezorgen²¹. Afhankelijk van de feitelijke omstandigheden kan de commissaris oordelen dat een nog recentere dan de halfjaarlijkse boekhoudkundige staat door het bestuursorgaan aan hem dient te worden bezorgd.

gedeeltelijk de grenzen van de balans- en liquiditeitstest heeft overschreden en aldus slechts gedeeltelijk voor terugvordering in aanmerking komt ([2022-17.pdf \(ugent.be\)](#), p. 12.).

¹⁹ Krachtens art. 5:158 WVV is een overtreding van art. 5:143 WVV door de bestuurders strafrechtelijk gesanctioneerd.

²⁰ In de Franstalige versie van art. 3:68, § 2, derde lid WVV staat gespecificeerd “*semestre*”, dus hier wordt wel degelijk zesmaandelijks bedoeld.

²¹ Art. 3:68, § 2, derde lid WVV bepaalt: “*Ten minste halfjaarlijks bezorgt het bestuursorgaan hun een boekhoudkundige staat, opgesteld volgens het schema van balans en resultatenrekening.*”.

c. Hoe wordt het netto-actief bepaald?

§30. **STAP 1: Welk bedrag komt in aanmerking voor uitkering volgens artikel 5:141 WVV?**

In geval van principiëbeslissing genomen door de algemene vergadering	In geval van principiëbeslissing genomen door het bestuursorgaan
Winst (- verlies) van het voorgaande boekjaar zolang de jaarrekening van dat boekjaar nog niet is goedgekeurd +/-overgedragen resultaat +winst/(- verlies) van het lopende boekjaar + alles wat niet onbeschikbaar eigen vermogen is	Winst (- verlies) van het voorgaande boekjaar zolang de jaarrekening van dat boekjaar nog niet is goedgekeurd +/-overgedragen resultaat +winst/(- verlies) van het lopende boekjaar
= winst die in aanmerking kan komen voor uitkering	= winst die in aanmerking kan komen voor uitkering

=> Dit bedrag beperken door toepassing van stap 2.

§31. **STAP 2: Maximum uitkeerbaar vermogen*:**

Totaalbedrag van de activa

- Voorzieningen
- Schulden

Nettoactief

- Nog niet afgeschreven oprichtings- en uitbreidingskosten
- Nog niet afgeschreven kosten voor onderzoek en ontwikkeling

Gecorrigeerd nettoactief

- Wettelijke en/of statutaire onbeschikbare eigen vermogensrekening **

Maximum uitkeerbaar vermogen

* Wordt bepaald op grond van de laatste goedgekeurde jaarrekening of van een recentere staat van activa en passiva, beoordeeld door de commissaris in het kader van deze opdracht.

** Zie art. 39, § 2, 2de lid WVV. Vermogen dat krachtens het WVV of de statuten onbeschikbaar gesteld is. Onder deze rubriek vallen hetgeen voorheen het “volgestort gedeelte van het kapitaal” of de “wettelijke reserve” werd genoemd, onbeschikbare reserve, het niet afgeschreven gedeelte van herwaarderingsmeerwaarden, ...

Concreet bestaat het onbeschikbaar eigen vermogen uit :

Onbeschikbare inbreng (omvattende het vroegere kapitaal en de uitgiftepremies)
- Niet opgevraagd deel van de onbeschikbare inbreng
+ Herwaarderingsmeerwaarden²²
+ Onbeschikbare wettelijke en/of statutaire reserves
+ Kapitaalsubsidies²³

Onbeschikbaar vermogen

d. Beoordelingsverslag

§32. Het verslag van de commissaris is **gericht aan de algemene vergadering of het bestuursorgaan (indien zij haar statutaire bevoegdheid terzake aanwendt)** die bevoegd is om de beslissing te nemen om vermogen uit te keren en wordt bij zijn jaarlijks controleverslag gevoegd (Par. 26 Norm nettoactiefest).

e. Relatie tussen het verslag opgesteld overeenkomstig art. 5:142 WVV ('nettoactiefest') en het commissarisverslag opgesteld overeenkomstig art. 3:75 WVV (wettelijke controle van de jaarrekening)

§33. De beoordeling van de staat van activa en passiva moet worden verricht door de **commissaris**. Indien er in de vennootschap geen commissaris is, is er wettelijk geen verslaggeving door een bedrijfsrevisor vereist. Zelfs indien de uitkering gebeurt naar aanleiding van de jaarrekening, dan nog moet er een afzonderlijk verslag zijn van de commissaris, indien de beslissing tot uitkering werd genomen vóór de goedkeuring van de jaarrekening door de algemene vergadering.

§34. De commissaris dient erover te waken dat de nodige informatie door het bestuursorgaan is verstrekt in het kader van de "**gebeurtenissen na balansdatum**". In voorkomend geval, dient de commissaris een vermelding op te nemen in zijn verslag.

§35. Het beoordelingsverslag van de commissaris, opgesteld overeenkomstig artikel 5:142 WVV, wordt bij zijn jaarlijks controleverslag opgesteld overeenkomstig artikel 3:75, § 1 WVV gevoegd.

§36. Indien de procedure inzake de nettoactiefest niet werd nageleefd, dient de commissaris in zijn jaarlijkse commissarisverslag een vermelding op te nemen overeenkomstig artikel 3:75, § 1, 9° WVV. Krachtens hetzelfde artikel dient de commissaris na te gaan of de algemene vergadering correct is ingelicht over de naleving van het WVV.

²² Het betreft hier zoals hierboven vermeld het niet afgeschreven deel.

²³ In sommige literatuur worden deze niet opgenomen. Hier zal de beroepsbeoefenaar zijn professionele oordeelsvorming moeten toepassen in functie van de concrete situatie, de aard van de subsidie, de onderliggende voorwaarden, de mogelijkheid op terugvorderingen, de belastingdruk, Het lijkt ons evenwel geen voorzichtige benadering om subsidies toe te rekenen aan het uitkeerbaar vermogen.

Met betrekking tot de belastingvrije reserve: deze is wettelijk gezien uitkeerbaar maar voorzichtigheidshalve dient met de latente belasting rekening gehouden te worden.

f. Specificiteiten m.b.t. de procedure interimdividend in een NV

§37. Het is passend nader in te gaan op het vraagstuk wat de gevolgen zijn van een teveel uitgekeerd interimdividend. De vraag stelt zich immers naar de reden waarom het jaardividend lager is dan het interimdividend. Indien dit enkel de resultante is van een beslissing van de algemene vergadering, dan kwalificeert het teveel betaalde zonder meer als een voorschot op het volgende dividend (art. 7:213, laatste lid WVV). Indien dit evenwel het gevolg is van het feit dat het jaarresultaat niet langer toelaat een dividend van de grootte van het interimdividend uit te keren, dan is een verdere analyse aangewezen om te bepalen of dit het gevolg is van een verslechtering van het resultaat in de periode na het interimdividend en of de tussentijdse financiële staat niet op afdoende wijze rekening heeft gehouden met deze negatieve evolutie.

§38. Het WVV bepaalt verder dat het besluit van het bestuursorgaan om een interimdividend uit te keren niet later mag worden genomen dan twee maanden na de dag waarop de staat van activa en passiva is afgesloten. Stelt de commissaris hierop een inbreuk vast, dan zal de commissaris dit, overeenkomstig artikel 3:75, §1, 9° WVV, in voorkomend geval, moeten opnemen in zijn verslag over de jaarrekening, gericht aan de algemene vergadering. Het verdient aanbeveling om deze vaststelling onverwijld te vermelden aan het bestuursorgaan, zonder dat dit evenwel impact heeft op het beoordelingsverslag.

§39. De commissaris dient van de leiding van de vennootschap de nodige schriftelijke bevestigingen te verkrijgen dat hij geen kennis heeft van elementen die de uitkering van hun interimdividend tegenspreken.

§40. Het verslag van de commissaris is gericht aan het bestuursorgaan die het besluit moet nemen een interimdividend uit te keren. Het wordt niet onmiddellijk bekendgemaakt. De wet bepaalt echter wel dat het gevoegd moet worden bij het controleverslag dat aan de gewone algemene vergadering wordt voorgelegd (artikel 7:213, vierde lid WVV).

8. Werkzaamheden kenmerkend aan de liquiditeitstest

a. Termijn

§41. De wet bevat geen termijnen binnen dewelke de liquiditeitstest uitgevoerd moet worden. Indien bijvoorbeeld de algemene vergadering in mei een winstuitkering goedkeurt maar het bestuursorgaan pas in september tot uitbetaling wil overgaan, dan zal het bestuursorgaan op een datum dicht bij die uitbetaling in september de liquiditeitstest moeten toepassen²⁴. In ieder geval, lijkt het de bedoeling van de wetgever te zijn om de periode tussen de liquiditeitstest en de uitbetaling van de uitkering zo beperkt mogelijk te houden, rekening houdend met het risicoprofiel van de vennootschap.

²⁴ [H. DE WULF, "De implicaties van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen voor de opdrachten van de commissaris bij de vennootschappen: enkele opmerkingen", in TAA, nr. 62, maart 2019, p. 17.](#)

De liquiditeitstest en de bestuurdersaansprakelijkheid die hieraan wordt gekoppeld, creëren een inherent spanningsveld wanneer uit de nettoactietest blijkt dat er tot uitkering kan worden overgegaan, maar het bestuursorgaan op basis van de liquiditeitstest van mening is dat de uitkering de liquiditeit van de vennootschap in het gedrang kan brengen. Daarom is het aangewezen dat het bestuursorgaan niet wacht tot de algemene vergadering beslist tot uitkering alvorens de liquiditeitstest uit te voeren, maar deze test al voorbereidt voorafgaand aan de algemene vergadering waar de uitkering op de agenda staat ("**pre testing**"). Dit alles neemt evenwel in geen geval weg dat de eindverantwoordelijkheid van de beslissing tot effectieve uitbetaling op basis van de liquiditeitstest bij het bestuursorgaan ligt.

§42. Het besluit van de algemene vergadering, of bij uitbreiding het hiertoe statutair bevoegd bestuursorgaan, zal slechts uitwerking kennen nadat alle bovenstaande stappen zijn doorlopen.

§43. Bij gebrek aan specifieke wetsbepalingen en rechtspraak of rechtsleer terzake, kan ervan worden uitgegaan dat niets het bestuursorgaan verbiedt om formeel een liquiditeitstest te verwezenlijken **na datum van het commissarisverslag maar vóór de statutaire algemene vergadering (situatie 1²⁵)** op voorwaarde dat:

- de door de liquiditeitstest gedekte periode ten minste twaalf maanden na de datum van effectieve uitkering dekt; en dat
- het bestuursorgaan bevestigt dat er geen belangrijke gebeurtenissen hebben plaatsgevonden die een impact hebben op de liquiditeitstest tot de betaalbaarstelling en kijkt na of deze niet achterhaald is.

Indien er zich een gebeurtenis van deze orde zou voordoen, behoort het tot de verantwoordelijkheid van het bestuursorgaan om een nieuwe test te verwezenlijken. Vanaf de terbeschikkingstelling van de liquiditeitstest kan de commissaris overgaan tot het uitvoeren van de opdracht, die moet worden afgerond vóór de daadwerkelijke uitkering door het bestuursorgaan.

De vermelding inzake de opdracht van de commissaris wordt automatisch in het commissarisverslag van het volgende boekjaar opgenomen.

De liquiditeitstest kan desgevallend worden afgerond na datum van het commissarisverslag, zodat de liquiditeitstest hierin aldus niet kan worden vermeld. De commissaris dient dan ook **een afzonderlijk beoordelingsverslag** op te stellen inzake de liquiditeitstest, en de verwijzing in zijn commissarisverslag naar zijn afzonderlijk verslag inzake deze liquiditeitstest dient inderdaad vervolgens te worden opgenomen zijn volgend commissarisverslag.

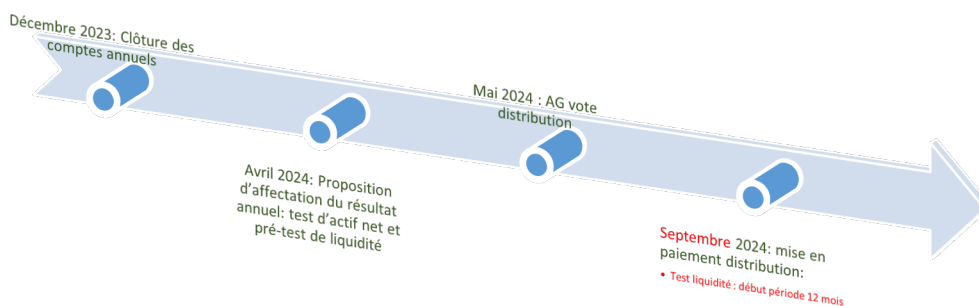
§44. Daarnaast kan bestuursorgaan zijn eigenlijke liquiditeitstest ook afronden **vóór datum van het commissarisverslag en vóór de beslissing van de statutaire algemene vergadering (situatie 2²⁶)**, weliswaar op voorwaarde dat het bestuursorgaan garandeert dat er geen zeer belangrijk element is die een impact heeft op de liquiditeitstest tot de datum van de algemene vergadering en nakijkt of deze niet achterhaald is.

²⁵ <https://www.icci.be/nl/adviezen/advies-detail-page/liquiditeitstest-in-de-by>, situatie 1.

²⁶ <https://www.icci.be/nl/adviezen/advies-detail-page/liquiditeitstest-in-de-by>, situatie 2.

Het afzonderlijk beoordelingsverslag inzake de liquiditeitstest, en de verwijzing in zijn commissarisverslag naar zijn afzonderlijk verslag inzake deze liquiditeitstest dient vervolgens te worden opgenomen in zijn volgend commissarisverslag.

§45. De liquiditeitstest mag worden afgerond **na datum van het commissarisverslag en na de statutaire algemene vergadering**, zodat de liquiditeitstest dan niet in het commissarisverslag kan worden vermeld (**situatie 3**²⁷). De commissaris dient dan ook een afzonderlijk beoordelingsverslag op te stellen inzake de liquiditeitstest, en de verwijzing in zijn commissarisverslag naar zijn afzonderlijk verslag inzake deze liquiditeitstest dient vervolgens te worden opgenomen in zijn volgend commissarisverslag. De commissaris dient uiteraard nog voldoende tijd te hebben om de nodige controlewerkzaamheden dienaangaande te kunnen doen, teneinde zijn verslag nog tijdig te kunnen afleveren (bijv. indien het bestuursorgaan reeds tijdig een ontwerp hiertoe heeft voorgelegd aan de commissaris). Een voorbeeld dienaangaande wordt weergegeven in de onderstaande tijdlijn²⁸:

§46. De commissaris dient aandacht te hebben voor de situatie van **debt push down**, waarbij een moedervernootschap een vordering heeft t.o.v. de dochtervernootschap en waarbij, tijdens de algemene vergadering van de dochtervernootschap het jaar erna, deze vordering wordt gecompenseerd door een dividenduitkering van de dochtervernootschap naar de moedervernootschap. In voorkomend geval, dient wel een liquiditeitstest te worden uitgevoerd en dit vanaf het ogenblik van de beslissing door het bestuursorgaan van dividenduitkering, aangezien er naderhand geen effectieve *cash out* meer gebeurt. In het algemeen, wanneer een dividenduitkering wordt gehonoreerd door de afstand van een vordering, wordt deze transactie gelijkgesteld aan een transactie die onderhevig is aan de liquiditeitstest.

De uitkering van winstbewijzen in een NV is eveneens onderhevig aan de liquiditeitstest.

§47. Indien intussen **een andere commissaris** werd aangesteld wegens het aflopen van het commissarismandaat op deze algemene vergadering, dient de nieuwe commissaris de verwijzing naar het afzonderlijk verslag inzake de liquiditeitstest op te nemen in zijn commissarisverslag over het volgend boekjaar door te expliciteren dat het afzonderlijk verslag inzake de liquiditeitstest werd opgesteld door zijn voorganger-commissaris, inclusief de naam van de vorige commissaris en de datum van het afzonderlijk verslag inzake de liquiditeitstest in kwestie.

²⁷ <https://www.icci.be/nl/adviezen/advies-detail-page/liquiditeitstest-in-de-bv>, situatie 3.

²⁸ Geactualiseerde tijdlijn ontleend aan: O. VERTESSEN, Slides ICCI-seminarie : « *Nouvelles missions spéciales et missions adaptées dans la SRL et la SA* », 19-402f, 18 juni 2019.

b. Toekomstgerichte financiële informatie

§48. De opdracht moet worden verricht door de **commissaris**. Indien er in de vennootschap geen commissaris is, is er wettelijk geen verslaggeving door een bedrijfsrevisor vereist. Aangezien het een vennootschap betreft waarin hij de functie van commissaris uitoefent, wordt hij geacht te beschikken over een voldoende kennis over de onderneming en haar systeem van interne beheersing, wat het hem mogelijk moet maken de werkzaamheden toe te passen, in voorkomend geval, in de context van de internationale standaard ISAE 3400, *Onderzoek van toekomstgerichte financiële informatie*.

§49. Onder ‘toekomstgerichte financiële informatie’ wordt verstaan financiële informatie welke is gebaseerd op verwachtingen omtrent toekomstige gebeurtenissen en mogelijke acties van een entiteit.

§50. Deze informatie is naar zijn aard uiterst subjectief waarbij het maken van afwegingen een belangrijke rol speelt. Toekomstgerichte financiële informatie bestaat uit prognoses en/of projecties. In de context van de liquiditeitstest dient de toekomstgerichte financiële informatie in de meeste gevallen te worden begrepen als projecties²⁹. Onder ‘projectie’ wordt verstaan die toekomstgerichte financiële informatie welke is gebaseerd op:

- a. Hypothetische assumpties (“*hypothetical assumptions*”) omtrent toekomstige gebeurtenissen en door het bestuur te nemen acties, waarvan niet vaststaat dat ze daadwerkelijk zullen plaatsvinden, zoals in het geval van entiteiten die zich in een aanloopfase bevinden of overwegen een belangrijke wijziging in de aard van de bedrijfsactiviteiten aan te brengen; of
- b. Een combinatie van ingeschatte assumpties (“*best-estimate assumptions*”) en hypothetische assumpties.

In sommige gevallen is het mogelijk dat het enkel gaat om prognoses en dus over “*best-estimate assumptions*”.

§51. Niet enkel de historische gegevens moeten worden opgesteld conform het boekhoudkundig referentiestelsel maar ook de prospectieve gegevens. Het bestuursorgaan is verantwoordelijk voor de veronderstellingen die in het verslag moeten worden opgenomen.

§52. In het kader van deze opdracht en wanneer men zich uitspreekt over de toekomstgerichte informatie, dient de commissaris de toekomstgerichte informatie te onderzoeken en informatie te verkrijgen teneinde vast te stellen dat:

- a. de aan de toekomstgerichte informatie ten grondslag liggende ingeschatte veronderstellingen (“*best estimate assumptions*”), zoals het kasstroomoverzicht, van het management niet onredelijk zijn en, in geval van “hypothetische assumpties” (“*hypothetical assumptions*”), deze veronderstellingen aansluiten op het doel van de informatieverstrekking;

²⁹ Onder ‘prognose’ wordt verstaan die toekomstgerichte financiële informatie welke is gebaseerd op veronderstellingen omtrent toekomstige gebeurtenissen waarvan het bestuur verwacht dat deze zullen plaatsvinden en de op grond daarvan te nemen acties, voor zover bekend op het moment dat de informatie wordt opgesteld (schattingen of “*best estimate assumptions*”).

- b. de toekomstgerichte financiële informatie op een juiste wijze is gebaseerd op de veronderstellingen;
- c. de toekomstgerichte financiële informatie op een getrouwewijze is gepresenteerd en alle veronderstellingen van materieel belang toereikend zijn toegelicht met inbegrip van een duidelijke vermelding of het ingeschatte veronderstellingen (“*best estimate assumptions*”) van het management of “hypothetische assumpties” (“*hypothetical assumptions*”) betreft;
- d. in voorkomend geval, de toekomstgerichte financiële informatie opgesteld is op dezelfde basis als de historische financiële informatie, met toepassing van adequate grondslagen voor financiële verslaggeving. Deze grondslagen zullen in principe dezelfde zijn als deze die worden gehanteerd voor het opstellen van de jaarrekening, behoudens in het geval van een adequate verantwoording door het bestuursorgaan

(Par. 18 Norm liquiditeitstest).

§53. De commissaris dient steeds aandacht te hebben voor belangrijke onzekerheden die moeten worden toegelicht (“*disclosed*”).

c. Op grond van welke stukken dient de liquiditeitstest te gebeuren?

§54. Het WVV geeft aan dat de beoordeling niet enkel dient te slaan op de historische gegevens die in het bestuursverslag zijn opgenomen, maar ook op de **prospectieve gegevens**. Het gaat bovendien niet enkel om de boekhoudkundige maar ook om de **financiële gegevens**. De andere dan boekhoudkundige gegevens slaan op financiële projecties, die het bestuursorgaan heeft gemaakt om het vermogen in te schatten van de vennootschap om in de toekomst haar opeisbare schulden te betalen. Daarom dient het bestuursorgaan de liquiditeitstest uit te voeren aan de hand van een kasstroomoverzicht dat de vorm kan aannemen van een financieel plan, zoals gedefinieerd door artikel 5:4 WVV.

§55. De commissaris moet en mag niet het werk van het bestuur overdoen³⁰. Hij heeft niet de opdracht zelf een liquiditeitstest door te voeren om te bepalen of de vennootschap nog in staat zal zijn haar opeisbare schulden te betalen. Het eindoordeel over de liquiditeit ligt bij het bestuursorgaan. De commissaris zal evenwel, indien hij een ernstige continuïteitsbedreiging vaststelt, daarover met het bestuursorgaan dienen te communiceren en na te gaan of het bestuursorgaan passend reageert. Zoniet, kan hij, als hij dat gepast acht, eventueel de voorzitter van de ondernemingsrechtbank vatten.³¹

³⁰ Er bestaan diverse interessante documenten ter ondersteuning van het bestuursorgaan bij het opstellen van toekomstgerichte informatie (bv. de *Consultation on guidance for preparers of prospective financial information* uitgebracht in december 2018 door ICAEW). Deze moeten telkens worden aangepast aan de omvang en de specificiteiten van de BV (of CV).

³¹ Art. 3:69 WVV en art. XX.23, §3 WER. Zie ook H. DE WULF, o.c, p. 19.

d. Periode die de liquiditeitstest dekt

§56. In overeenstemming met artikel 5:143 WVV zal het bestuursorgaan een verslag opstellen waarin deze verantwoordt dat, volgens de redelijkerwijs te verwachten ontwikkelingen, na de uitkering de vennootschap in staat zal blijven haar schulden te voldoen naarmate deze opeisbaar worden over een periode van ten minste twaalf maanden te rekenen van de datum van de uitkering.

§57. De term “ten minste” verwijst naar de minimumtermijn die het bestuursorgaan in acht moet nemen en valt samen met het tijds kader waarmee datzelfde orgaan reeds rekening moet houden bij de toetsing van de continuïteitshypothese – een oefening die nauw met de liquiditeitstest verwant is. Vermits het om een minimumtermijn gaat, dient het bestuursorgaan in elk geval ook rekening te houden met de gebeurtenissen waarvan het reeds kennis heeft en die in de verdere toekomst een belangrijke impact kunnen hebben op de liquiditeitspositie van de vennootschap. De graad van zekerheid waarmee de impact van bepaalde factoren kan worden ingeschat neemt uiteraard af met de tijd. Met dit gegeven dient rekening te worden gehouden bij een beoordeling achteraf van de door het bestuursorgaan gemaakte inschattingen.

Verder moet in dit verband worden benadrukt dat de door het bestuursorgaan te maken prognoses worden verricht “**volgens de redelijkerwijs te verwachten ontwikkelingen**”, hetgeen een marginale toetsing veronderstelt. Het komt in eerste instantie toe aan het bestuursorgaan om te oordelen welke termijn adequaat is. De commissaris past zijn professionele oordeelsvorming toe en kan oordelen dat, op basis van de feiten en de omstandigheden, een langere termijn nodig is. De commissaris dient dit te bespreken met het bestuursorgaan. Indien het bestuursorgaan van oordeel is dat de termijn niet uitgebreid dient te worden, dient de commissaris de impact ervan op zijn conclusie te beoordelen. Daarenboven is ook de alarmbelprocedure (art. 5:153 WVV) van toepassing en desgevallend ook de overige wetsbepalingen inzake de continuïteit.

e. Conclusie van de commissaris

§58. De commissaris moet de historische en prospectieve boekhoudkundige en financiële gegevens opgenomen in het verslag van het bestuursorgaan beoordelen.

§59. Aangezien het verslag van de commissaris in het kader van de liquiditeitstest niet openbaar is, enkel gericht is aan het bestuursorgaan, en hij zich niet in de plaats van het bestuursorgaan mag stellen, is zijn opdracht beperkt tot het nazicht van de historische en prospectieve boekhoudkundige en financiële gegevens die aan de beslissing van het bestuursorgaan ten grondslag liggen. Derhalve brengt hij een beperkte mate van zekerheid tot uitdrukking over de vraag of:

- de historische financiële en boekhoudkundige gegevens die vermeld staan in het bijzonder verslag van het bestuursorgaan in alle van materieel belang zijnde aspecten opgesteld zijn overeenkomstig de door de vennootschap gehanteerde waarderingsregels zoals blijkt uit de laatst goedgekeurde jaarrekening;

- de prospectieve boekhoudkundige en financiële gegevens die vermeld staan in het bijzonder verslag van het bestuursorgaan opgesteld zijn overeenkomstig de door het bestuursorgaan aangenomen veronderstellingen; en
 - deze veronderstellingen een redelijke basis vormen voor de prospectieve boekhoudkundige en financiële gegevens
- (Par. 25 Norm liquiditeitstest).

Hij spreekt hij zich evenwel niet uit over het geschikt karakter van de uitkering, noch over de vraag of de uitkering kan gebeuren.

§60. Indien de commissaris van mening is dat één of meer belangrijke veronderstellingen *geen* redelijke basis vormen voor de toekomstgerichte financiële informatie opgesteld op basis van ingeschatte veronderstellingen (*'best estimate assumptions'*) of dat één of meer assumpties van materieel belang geen redelijke basis vormen voor de toekomstgerichte financiële informatie, door de aard van de gehanteerde schattingen of hypothetische assumpties, dient hij in het verslag over de toekomstgerichte financiële informatie een **afkeurende conclusie** tot uitdrukking te brengen (Par. 28 en 29 Norm liquiditeitstest).

§61. Indien het onderzoek wordt beïnvloed door omstandigheden die het uitvoeren van één of meer noodzakelijk geachte procedures onmogelijk maken, dient de commissaris zich van een **conclusie te onthouden** en de beperking in de uitvoering van de werkzaamheden te beschrijven in het verslag over de toekomstgerichte financiële informatie (Par. 30 Norm liquiditeitstest).

§62. Voorbeelden van concrete situaties die mogelijks een impact kunnen hebben op de conclusie van de commissaris, zijn de volgende:

- Een vennootschap die in een herfinancieringsronde zit of cash zal ontvangen van haar moeder in de vorm van dividend (*support letter*) (*i.e.* beloftes van herfinanciering die nog niet geconcretiseerd zijn). Er kan een voorbehoud voor de realisatie van toekomstige plannen in de conclusie van de commissaris worden geformuleerd, dan wel een paragraaf ter benadrukking van aangelegenheden als deze wel is opgenomen in de toelichting.
- Een vennootschap die plots in de problemen komt één maand na het commissarisverslag of waartegen een rechtszaak wordt aangespannen. Wat doen in het kader van de liquiditeitstest?
- ...

f. Relatie tussen het verslag opgesteld overeenkomstig art. 5:143 WVV ("liquiditeitstest") en het commissarisverslag opgesteld overeenkomstig art. 3:75 WVV (wettelijke controle van de jaarrekening)

§63. Het verslag opgesteld overeenkomstig artikel 5:143 WVV ('liquiditeitstest') wordt niet openbaar gemaakt.

§64. Het verslag van de commissaris opgesteld overeenkomstig art. 5:143 WVV is **gericht aan het bestuursorgaan** dat het besluit moet nemen vermogen uit te keren. In zijn commissarisverslag over

de controle van de jaarrekening opgesteld overeenkomstig art. 3:75, § 1 WVV vermeldt de commissaris dat hij de opdracht heeft uitgevoerd en hierover een verslag aan het bestuursorgaan op datum [XX] heeft uitgebracht.

§65. De commissaris moet erover waken dat het bestuursorgaan een verslag opmaakt. Indien niet, dan is dit een inbreuk op het WVV die overeenkomstig art. 3:75, § 1, 9° WVV vermeld dient te worden in het tweede deel van het commissarisverslag opgesteld naar aanleiding van de jaarrekening.

§66. Indien de procedure inzake de liquiditeitstest niet werd nageleefd, dient de commissaris in zijn commissarisverslag ook een vermelding op te nemen overeenkomstig artikel 3:75, § 1, 9° WVV. Krachtens hetzelfde artikel dient de commissaris na te gaan of de algemene vergadering correct is ingelicht over de naleving van het WVV.

§67. Het valt te noteren dat indien het bestuursorgaan overgaat tot de uitkering op basis van de door haar opgestelde (positieve) liquiditeitstest en ondanks de negatieve conclusie van de commissaris, er geen sprake is van een geval van niet-naleving van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen. Immers, er is een positieve vaststelling door het bestuursorgaan en de procedure is nageleefd. Echter, dit zal naar alle waarschijnlijkheid een impact hebben op het oordeel van de commissaris over het getrouw beeld van de jaarrekening in het kader van de beoordeling van het hanteren van de continuïteitsveronderstelling en/of op de resultaatverwerking. Daarenboven is ook de alarmprocedure (art. 5:153 (6:119) WVV) van toepassing.

§68. Artikel 5:144 WVV bepaalt bovendien: *“Indien komt vast te staan dat de leden van het bestuursorgaan bij het nemen van het besluit als bedoeld in artikel 5:143 wisten of, gezien de omstandigheden, behoorden te weten dat de vennootschap ten gevolge van de uitkering kennelijk niet meer in staat zou zijn haar schulden te voldoen zoals bepaald in artikel 5:143, zijn zij tegenover de vennootschap en derden hoofdelijk aansprakelijk voor alle daaruit voortvloeiende schade.”* (Par. A19 Norm liquiditeitstest).